

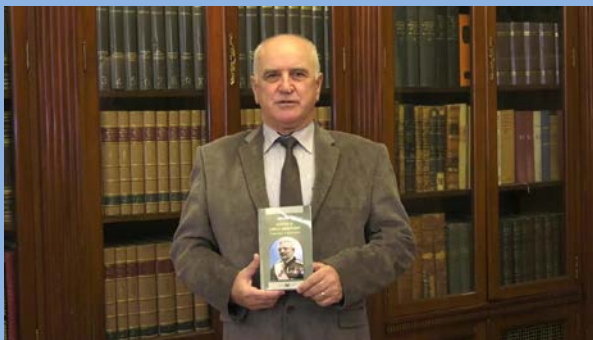
Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

GENERALULULUI ERNEST BROȘTEANU, ELIBERAROR AL BASARABIEI ÎN ANUL 1918 (1)

Prof. univ. Dr. Ion GIURCĂ¹

Col. r. prof. univ. Dr. Ion Giurcă

Cel care este eroul principal al acesti lucrări, care s-a aflat în centrul evenimentelor din Basarabia în primele luni ale anului 1918, s-a născut la Roman în ziua de 24 ianuarie/5 februarie 1869, fiind fiul lui Ernest și Eufosina.

A intrat în viața militară la vârsta de 16 ani, urmând timp de 3 ani Școala fiilor de militari din Iași, între 1/13 septembrie-1/13 iulie 1888, apoi Școala Militară de Ofițeri de Infanterie din București în perioada

1888-1890, la absolvirea căreia, cu gradul de sublocotenent, a fost repartizat și lucrat succesiv, conform uneia dintre foile matricole, la Regimentul 8 linie, apoi mutat la intervale scurte de timp la: Regimentul 14 infanterie Roman (1/13 august 1891), Comandamentul Corpului 3 armată de la Galați (1/13 februarie 1894), Regimentul 6 infanterie Tecuci Nr.24 (17/29 martie 1894), Școala Fiilor de Militari din Iași (10/22 mai 1894) și Batalionul 4 vânători (1/13 septembrie 1896).

Ale tinereții valuri

Primele informații despre sublocotenentul Ernest Broșteanu le aflăm din foaia calificativă întocmită de către colonelul comandantul Regimentului 14 infanterie de la Roman, care la 1/14 octombrie 1890 scria despre cel care sosise în unitate la 16/29 iulie: „Elev al Școlii militare de ofițeri, se vede a fi profitat de instrucția dobândită. Ținută curată, conduita bună, caracter bun, inteligent și doritor de a se instrui. Cunoaște bine regulamentele interne și le aplică bine, servește bine, activ și energic. Promite a deveni un bun ofițer.”,² La 1/13 august 1891, același ofițer își menținea aprecierile din notarea anterioară, remarcând că: „Întrebuințat la Școala regimentară a dat rezultate bune. Este prea bun ofițer sub toate rapoartele.”,³

¹ Materialul pe care îl punem la dispoziția cititorilor revistei, cu acordul autorului, este un extras din lucrarea „Generalul Ernest Broșteanu-eliberator al Basarabiei”, realizată de către Colonel (rtr.) prof. univ. dr. Ion GIURCĂ, apărută la Editura Militară, București, 2020 (pp.23-86)

² AMNR, fond Memorii Bătrâni generali, dosar nr. 26, f. 3

³ Ibidem

145 ani de la proclamarea Independenței României

2

Deși aprecierile erau dintre cele mai bune, se pare că tânărul sublocotenent avea unele probleme cu disciplina militară, dovadă că la 11/24 ianuarie 1891 a fost pedepsit cu 5 zile de arest de către comandantul de regiment pentru lipsă de la serviciu, pedeapsă care, adevărat, în acele vremuri se acorda cu mare ușurință pentru abateri minore. Activitatea în regimentul de la Roman a desfășurat-o timp de un an de zile, dar, deși în una din foile calificative apare ca fiind mutat la unități din Tecuci și Galați, în realitate a lucrat la Școala fiilor de militari de la Iași, unde l-a avut comandant pe cunoscutul colonel Gh. V. Makarovici, care la 20 septembrie/2 octombrie 1893 scria despre subordonatul său: „*Cam moale și indiferent la început, pe urmă a devenit un bun ofițer, cu drag și interes pentru serviciu, lucrează mult pentru a-și înmulți cunoștințele. Bun camarad, cu o educație distinsă, are ordine și nu are nici un viciu. Mulțumit de el, l-am recomandat la alegere cu ocazia inspecției principale a acestui an.*”⁴ Este o discordanță în aprecierea comandantului școlii și ceea ce este scris în foaia calificativă a ofițerului, care a fost pedepsit cu câte o zi de arest: octombrie 1892 pentru neglijență în serviciu, în noiembrie același an o zi de arest pentru că a permis elevilor, contrar prevederilor regulamentare de a veni în cancelarie și apoi a sta cu ei la conversații, iar în martie 1893 pentru că a salutat descoperindu-se. Acest comportament, cunoscut probabil și la eșaloanele superioare, l-a determinat pe inspectorul general al Școlilor militare să noteze la 20 octombrie 1893: „*Notele sale din memoriu sunt bunicele, pare cam molatec. Se va vedea până la anul dacă se va putea recomanda la alegere.*”⁵ La 31 octombrie/12 noiembrie 1894, noul comandant al Școlii fiilor de militari, colonelul Gheorghiu, îl aprecia ca un „*ofițer inteligent, cu multă bunăvoință la serviciu, cu conduită bună. Se prezintă bine, nu are niciun viciu. Ofițer disciplinat, are o educație îngrijită,*” iar Inspectorul general îl considera „*Ofițer întradevăr inteligent. A răspuns foarte bine la întrebările ce i-am pus asupra modului de a-și îndeplini funcția de repetitor la istorie și filozofie. Cred că va aduce bun serviciu școlii.*”⁶ În toamna anului 1894 locotenentul Ernest Broșteanu s-a căsătorit la Iași cu Maria Carp, fiica căpitanului în retragere Constantin Carp, mariaj care a durat doar până la 14/26 mai 1897.

Deși avusese aprecieri pozitive asupra ofițerului, Inspectorul școlilor militare a notat în octombrie 1895 că acesta ar fi mai apt pentru serviciul trupei decât la școala fiilor de militari, astfel că în septembrie 1896 a fost mutat la Batalionul 4 Vânători, după unele informații datorită activității necorespunzătoare în școală, după altele, credem reale, obligația periodică de a executa un stagiul la trupe. Cu toată aprecierea Inspectorului școlilor militare, comandantul Școlii fiilor de ofițeri scria elogios despre locotenentul Ernest Broșteanu: „*Acest ofițer a adus excelente servicii școlii prin modul inteligent și conștiincios în care și-a îndeplinit îndatoririle. Ca repetitor a fost totdeauna la înălțimea acestei însărcinări. Purtarea sa demnă și plină de tact în raporturile sale cu elevii a fost de un bun exemplu pentru dâșii. Școala nu poate decât să regret trecerea sa la trupă necesită de condițiile de stagiul. Îndeplinește condițiunile spre a fi înaintat la alegere.*”⁷ Mutat pentru stagiul la Batalionul 4 vânători, la 4/16 octombrie 1896, comandantul de batalion, maiorul Tarnoschi în doar 4 zile a constatat lacunele sale în pregătirea trupei, dată fiind lipsa de experiență, dar își exprima încrederea într-o redresare rapidă, iar în martie 1897 își exprima regretul că a plecat de la trupe, considerând că avea nevoie de a fi în contact cu trupa pentru că până atunci fusese întrebuințat doar pe la școli.

Revenit la Școala fiilor de militari s-a bucurat de aceleași frumoase aprecieri și constanta propunere de a fi înaintat la alegere. După o scurtă trecere pe la Consiliul de război din Iași, în anul 1898 a susținut examenul de admitere la Școala Superioară de Război, iar în vara aceluiași an s-a căsătorit cu Olga Duca din Iași, cea care i-a fost soție până la sfârșitul vieții și i-a dăruit cei trei copii: Ernest, născut la

⁴ Ibidem, f.4

⁵ Ibidem

⁶ Ibidem

⁷ Ibidem, f. 5

145 ani de la proclamarea Independenței României

14/26 septembrie 1899, Radu-Raul născut la 29 iulie/11 august 1903 și Victoria, născută la 1/14 noiembrie 1904, decedată în luna iulie a anului următor.

Nu a fost un strălucit elev al Școlii Superioare de Război, atâta timp cât la sfârșitul anului I comandantul acesteia, locotenent colonel Leon Mavrocordat, nota că „...acest ofițer este inteligent, sânguitor, disciplinat și conștiincios. Ca elev al Școlii Superioare de Război, a lucrat foarte mult și a fost promovat în anul al 2-lea cu media 13.01, fiind clasat al 14-lea din 19. Îl recomand a pentru a fi menținut pe tabloul de înaintare la alegere pe care se află de anul trecut.”,⁸ De asemenea, la absolvirea Școlii Superioare de Război evaluarea sa nu a fost dintre cele mai bune: „Ofițer studios, ideile sale și judecata sa lasă de dorit uneori ca claritate și precizie. Deși nu a obținut media pentru a fi chemat în serviciul de stat major, a profitat îndeșt de cursurile școlii. Se prezintă bine. Conduită bună.”,⁹

După absolvirea celei mai înalte instituții de învățământ militar românesc, a fost repartizat la Regimentul 15 „Războieni”, de la Piatra Neamț, în funcția de comandant de companie, iar după un an de activitate era bine apreciat de către comandantul unității, locotenent-colonel...., care scria la 2/15 octombrie 1901: „Ofițer inteligent, studios și capabil. Pune o deosebită bunăvoință în a-și îndeplini cât mai bine posibil todeauna lucrările sale. Conduce ireproșabil cartierul, blând, judecată dreaptă, foarte manierat. Dacă la ieșirea din Școala Superioară de Război n-a obținut media pentru a fi chemat în serviciul de stat major, nimic nu l-a împiedicat a nu se ocupa, a nu se instrui însuși, așa că azi, după cum a dat dovezi, posedă un bun capital de cunoștințe, care unite cu facultatea ce are a pune în practică ceea ce cunoaște în teorie, îl pune cu totul în rândurile ofițerilor ce se disting, și pot afirma că din neobținerea mediei sus zise, câștigă corpul de trupă în care va continua și pierde serviciul de stat major.”,¹⁰ Aceleași aprecieri elogioase au fost făcute și peste un an de zile și în perioada care a urmat, dar un nou act de indisciplină a umbrat activitatea sa. Împlicat într-un scandal, într-un mediu nedemn de calitatea de ofițer, a fost pedepsit de către comandantul diviziei cu 20 de zile de arest, astfel că notarea comandantului de regiment nu a mai fost elogioasă.

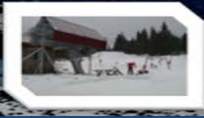
La 1/14 aprilie 1904, căpitanul Ernest Broșteanu a fost mutat în Corpul grănicerilor și numit comandantul Companiei 4 Grăniceri de la Bicaz, unde a desfășurat o activitate corespunzătoare, așa cum rezultă din notarea de serviciu întocmită în noiembrie 1904, fiind remarcat pentru cunoașterea limbii franceze, cunoștințele sale militare, cu precizarea că nu a fost reclamat pentru datorii și nu practică jocuri de noroc. În anul 1905 a fost admis pentru susținerea examenului pentru gradul de maior, pe care l-a promovat cu succes.

Începând cu anul 1906 notările de serviciu trebuiau întocmite mai detaliat, trebuind să răspundă la 11 puncte, care, la rândul lor, conțineau cerințe amănunțite referitoare la: aptitudini fizice, capacități intelectuale, cultura generală, instrucția militară, aptitudini militare în comandă pe teren, educația militară, calități morale, îndeplinirea serviciului, justificarea notelor, relații despre evoluția în carieră și propuneri. Prin urmare, la 10/23 noiembrie 1906 comandantul Batalionului de grăniceri, locotenent colonel ?Ștefănescu, a întocmit o amplă notare de serviciu, în care erau reluate informații și aprecieri din foile calificative anterioare. Aceleași aprecieri au fost făcute și în anii care au urmat, până în anul 1908 când a fost mutat la Regimentul IV Ilfov Nr. 20. În notarea de serviciu din 25 septembrie/8 octombrie 1908 comandantul regimentului remarcă vechimea de 8 ani în gradul de căpitan, faptul că reușise de trei ani la examenul pentru gradul de maior, deși toate aprecierile privind calitățile sale erau pozitive. Se pare că scandalul în care a fost implicat la Piatra Neamț în anul 1904 a cântărit greu în parcursul său în carieră.

⁸ Ibidem, f. 6

⁹ Ibidem, f. 8

¹⁰ Ibidem, f. 9

În anul 1909, după ce în sfârșit a fost înaintat la gradul de maior, lucra la Comenduirea garnizoanei Roman, de unde între 13/26 aprilie-22 aprilie/5 mai „a fost delegat de Ministerul de Război în Comisia ruso-română pentru studiul chestiunilor relative la conflictele ce au loc, la Prut și Dunăre, între locuitorii ruși și români cu ocazia pescuitului și întocmirea unor instrucțiuni identice pentru ambele state, în scopul înlăturării acestor conflicte.”¹¹ Conflictele din zona de pescuit demonstau că prevederile „Convenției cu privire la pescuitul pe Dunăre, Prut și Marea Neagră”, încheiate între România și Rusia la 2/22 februarie 1901 și modificate la 16/29 octombrie 1907, nu dădeau rezultatele scontate.

Drumul spre afirmare în cariera militară

La 1/14 aprilie 19011, prin „Înaltul Decret nr. 1127,, a fost mutat la Liceul Militar din Iași, prezentându-se la noul loc de muncă în ziua de 21 aprilie/4 mai. Activitatea maiorului Ernest Broșteanu în cursul anului 1911 a fost pe larg prezentată în foaia calificativă întocmită de către locotenent colonelul Mihăiescu, comandantul școlii de la Iași. Prima parte a foii calificative se referă la activitatea desfășurată la regimentul de la Roman, subordonat comandantului Diviziei 8 infanterie, pe baza aprecierilor comandantului acestuia: „ Se prezintă bine, atitudine corectă și ținuta regulamentară. Înalt, uscat, nervos, pare debil, dar este sănătos și destul de rezistent ca să poată suporta greutățile unei campanii. Călărește bine, trage bine cu armele. Inteligent, judecă sănătos, lucrează repede cu ordine, pătrunde și observă bine. Are solidă cultură generală și militară. A lucrat o teamă tactică și a ținut o conferință la regiment asupra războiului din 1877-1878 și a celui din 1885 (dintre Bulgaria și Serbia, n.n.), foarte bine apreciată de comandantul regimentului. În lunile februarie și martie 1911 a publicat în Revista infanteriei un studio asupra educației morale și sociale a soldatului în vederea pregătirii lui pentru război (Anexa nr. 1).La regiment a dirijat Școala ofițerilor și a condus jocul de război în corp, atrăgând elogiile comandantului său. În concentrările de toamnă a comandat: 1. Cap de partid, un detașament mixt; 2. Un batalion în lupta regimentului. A dovedit destoinicie, luând dispozițiuni judicioase, că cunoaște regulamentele și știe să le aplice. Pentru modul cum a condus a fost bine notat de capii ierarhici ai Diviziei 8. Bine pătruns de simțul datoriei comandă cu autoritate. În situațiuni delicate create de caracterul său prea impulsive pierde uneori tactul necesar.”¹²

Referitor la activitatea desfășurată la Liceul militar din Iași, unde revenise pe funcția de ajutor al comandantului, în foaia calificativă este scris: „La Liceul militar a trebuit să fie condus cu răbdare, spre a evita conflictele care s-ar fi putut provoca de susceptibilitatea sa. De altfel foarte devotat serviciului, are curajul răspunderii, este demn, moral și integru, duce o viață liniștită și sănătoasă. Ajutor la Liceul militar, conduce bine administrația liceului, dar ar trebui să fie mai meticulos la controlul ...(indescifrabil, n.n.). A dat foarte bune rezultate atât la corp cât și la licu, unde totul se resimte de activitatea sa în mod favorabil. În octombrie 1911 a executat călătoria de comandament cu ofițerii Corpului IV armată. Il cred capabil a îndeplini funcția de ajutor sau de a conduce unitate superioară batalionului.”¹³

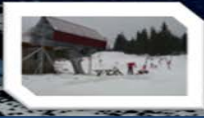
Sigur, realizările sale în cadrul Regimentului 14 Infanterie de la Roman nu sunt surprinzătoare, având în vedere că spre deosebire de ceilalți ofițeri avea studii la Școala Superioară de Război, iar participarea la călătoria de comandament a Corpului 4 armată era determinată de poziția sa în planul de mobilizare, în statul major al acestei structuri.

Un an mai târziu, foaia calificativă a maiorului Ernest Broșteanu a fost întocmită de către colonelul Alexandru Lupescu, atunci director al școlilor militare, care, artilerist fiind, sublinia că este un ofițer superior distins provenit din infanterie, cu aptitudini fizice excelente, deși în alte aprecieri era caracterizat

¹¹ Ibidem, f. 74

¹² Ibidem, f. 76

¹³ Ibidem

ca fiind debil fizic, în sensul că raportul între înălțime și greutate era unul degavorabil. Se sublinia că fiind absolvent al Școlii Superioare de Război, avea o foarte bună bază științifică militară, realizată prin studii și lucrări permanente, posibil a fi valorificate superior, având în vedere inteligența sa vie, judecata sănătoasă și promptă, așa cum scria colonelul Alexandru Lupescu. Se relua buna apreciere în legătură cu activitatea la Regimentul 14 Infanterie, dar și locul și rolul său în pregătirea ofițerilor din cadrul Liceului Militar din Iași. Era readusă în atenție problema unor comportamente anterioare, dar subliniat faptul că „i-a rămas numai energia cumpătată necesară șefului. Caracter loial și franc. Prea bun camarad”¹⁴

5 Din foaia calificativă pe anul 1912 rezultă că: „Comandă de fapt Liceul Militar din Iași cu foarte mare pricepere, tact, conștiință și devotament. Liceul a făcut reale progrese sub conducerea sa și a dat prea bune rezultate în anul acesta. Din notele date de șefii săi și din convingerea mea personală, cred că va fi un foarte bun comandant de batalion de vânători, deși ar fi în interesul tuturor să rămână mai mult timp în capul școlii”¹⁵. Bazat pe aprecierile șefilor direcți și ale sale, colonelul A. Lupescu considera că maiorul Ernest Broșteanu merita să fie înaintat la excepțional la gradul de locotenent colonel și propunea să I se acorde „Coroana României Cl. V”.

Cel care a pus rezoluția finală pe foaia calificativă a pentru anul 1912 a fost generalul Alexandru Averescu, atunci șef al Marelui Stat Major, care scria scurt, conform cutumei și limbajului vremii: „Mă unesc cu propunerile directorului școalelor și mențin propunerea pentru înaintare”.¹⁶

Propunerile celor doi autori ai foii calitative pentru anul 1912 au fost benefice și luate în considerare, astfel că în primăvara anului 1913 Ernest Broșteanu a fost înaintat la gradul de locotenent colonel. În contextul războiului de la sud de Dunăre, declanșat în toamna anului 1912 de către Bulgaria, Serbia, Muntenegru și Grecia împotriva Imperiului Otoman, deși România a rămas neutră, în cadrul armatei noastre s-au luat, firesc, măsuri pentru pregătirea unei eventuale participări la conflictul al cărui final nu era previzibil. În acel context, Ernest Broșteanu a participat la manevrele de garnizoană conduse de către comandantul Brigăzii 15 Infanterie, când a comandat un detașament mixt, format, conform practicii vremii, din subunități de infanterie, cavalerie și artilerie, cu o compunere variabilă, în funcție de locul și rolul structurii temporar constituite în accord cu concepția generală a conducerii manevrei.

La sfârșitul manevrei, comandantul Brigăzii 15 infanterie, colonelul Anastasiu a scris pentru foaia calificativă a locotenentului colonel Ernest Broșteanu: „Simt o plăcută datorie a atrage atenția șefilor acestui distins ofițer superior asupra calităților eminente care le posedă și ca comandant de trupă. Apreciază just și foarte repede situațiunile, dă soluții inteligente și ca atare pe cele mai bune. Are o pătrundere și un ochi al terenului admirabile. Aplicațiune vastă și destoinică a profundelor sale cunoștințe, nu știe ce este perplexitatea în fața problemelor complicate pe teren”.¹⁷

Era apreciată justețea și corectitudinea întrebuințării genurilor de armă, corecta lor întrebuințare în teren, calmul și capacitatea de a prevedea cursul acțiunilor, faptul că se putea conta pe el în privința conducerii trupelor pe timp de război.

În campania din Bulgaria

Evoluția situației politice și militare la sud de Dunăre, unde alianța din anul 1912 s-a destrucaturat, iar Bulgaria a declarat război foștilor săi aliați după eșecul Conferinței de pace de la Londra, începută la 3/16 decembrie 1912 și încheiată la 17/30 mai 1913 cu semnarea unui tratat care nu a mulțumit părțile semnatare. Interesată de evoluția situației din Balcani, diplomția de la București a căutat să obțină unele

¹⁴ Ibidem, f. 77

¹⁵ Ibidem

¹⁶ Ibidem

¹⁷ Ibidem, f. 78

145 ani de la proclamarea Independenței României

6

avantaje în urma disputelor de la sud de Dunăre în cazul eventualelor modificări teritoriale. Atât în perioada Conferinței de pace de la Londra, dar mai ales la Conferința ambasadurilor puterilor europene (Austro-Ungaria, Franța, Germania, Italia, Marea Britanie, Rusia) de la Petresburg, reprezentanții României au adus în atenție problema frontierei româno-bulgare în Dobrogea, avându-se în vedere că după războiul din 1877-1878, „Silistra a devenit, astfel, pentru România simbolul unei nedreptăți comise de la început de Europa”.¹⁸ Astfel, la încheierea Conferinței din capitala Rusiei a fost semnat un Protocol conform căruia Silistra, împreună cu un teritoriu de 3 km în jurul orașului, urmau să intre în componența României. Deși delegația română stabilită pentru delimitarea frontierei s-a prezentat la locul stabilit în vederea începerii lucrărilor, reprezentanții Bulgariei au tergiversat punerea în aplicare a Protocolului de la Petersburg, în condițiile în care guvernul de la Sofia preconiza declanșarea unor operații militare împotriva foștilor săi aliați. La 16/29 iunie 1913 armata bulgară a declanșat operații ofensive împotriva trupelor grecești și sârbe, au obținut unele succese, dar, în cele din urmă situația militară a evoluat în defavoarea atacatorilor. Pentru evitarea surprinderii, preventiv, la București, la 20 iunie/ 13 iulie 1913 s-a decis mobilizarea armatei, acțiune care a început două zile mai târziu și încheiată la 27 iunie/10 iulie 1913, în condițiile unui entuziasm general, zi în care guvernul condus de către Titu Maiorescu a declarat război Bulgariei și, conform cutumelor diplomatice, a retras agenții diplomatici de la Sofia, interesele României urmând a fi reprezentate de către reprezentanții Italiei. Între structurile mobilizate s-a aflat și Corpul 4 armată de la Iași, comandat de către generalul Dimitrie Lambru cu marile unități și unitățile din subordine (Diviziile 7 și 8 infanterie), care au fost transportat pe calea ferată până în zona de concentrare a grupării principale de forțe, pe malul de nord al Dunării între Bechet și Turnu Măgurele, comandamentul fiind instalat la Corabia. Conform planului de operații, Corpul 4 armată a trecut Dunărea la 2/15 iulie 1913, a înaintat în lungul văii râului Isker, ajungând în seara zilei la Ghighen Mahala, unde a realizat un dispozitiv de apărare a capului de pod. A doua zi unitățile au ajuns la Staro Selo unde au staționat până la 5/18 iulie. Pe toată durata înaintării în capul coloanei Corpului 4 armată s-a aflat Divizia 7 infanterie, comandată de către generalul Constantin Prezan, urmată la mica distanță de către Divizia 8 infanterie comandată de către general de brigadă Ioan Rașcu. Înaintarea unităților Corpului 4 armată în Bulgaria, fără a fi angajat în lupte, a durat până la 11/24 iulie 1913, zi în care Divizia 7 infanterie s-a instalat la Etropol, iar Divizia 8 infanterie la Miscovici, unde au staționat până la începutul lunii august. În condițiile încetării operațiilor militare de către armata bulgară, începerii Conferinței de pace la București, s-a hotărât evacuarea teritoriului Bulgariei, revenirea trupelor în garnizoanele de reședință și demobilizarea rezerviștilor. Corpul 4 armată a trecut la nord de Dunăre pe podul de la Zimnicea între 7-16/20-29 august, a fost îmbarcat pe calea ferată și transportat în zonele de debarcare stabilite.

Pe durata campaniei din anul 1913 în Bulgaria, locotenent colonel Ernest Broșteanu a fost încadrat ca subșef de stat major al Corpului 4 armată, perioadă în care, conform celor scrise de către colonelul Oprescu, șeful său direct: „A suportat bine campania și-a condus prea bine serviciul său. Este un ofițer lucrător cu multă stăruință și cu multă bunăvoință la serviciu. Are însușiri morale prea bune. Este hotărât și energic, cu o prea bună educație militară. Este sănatos și rezistent la oboseli și va putea cu prea bune condiții face o nouă campanie”.¹⁹

La rândul său, comandantul Corpului 4 armată, a fost întrutotul de acord cu aprecierile șefului de stat major, dar a subliniat că în funcția îndeplinită nu a primit însărcinări deosebite care să permit o evaluare obiectivă a calităților sale, exprimându-și părerea că dacă le-ar fi primit, s-ar fi achitat bine și cu ușurință.

¹⁸ Titu Maiorescu, *România, războaiele balcanice și Cadrilaterul*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 196

¹⁹ AMNR, *fond Memorii generali bătrâni*, dosar nr. , f. 79

145 ani de la proclamarea Independenței României

După demobilizarea armatei și revenirea comandamentului Corpului 4 armată la Iași, locotenentul colonel Ernest Broșteanu a revenit la Liceul militar din Iași în calitate de comandant al prestigioasei instituții de învățământ. În foaia calificativă întocmită în toamna anului 1913 colonelul A. Lupescu și-a amănținut aprecierile anterioare, subliniind că până la acea data nu primise evaluarea șefului de stat major al Corpului 4 armată, dar, oarecum surprinzător, generalul A. Averescu, care puțin probabil să-l fi cunoscut pe locotenent colonel Ernest Broșteanu, avea să scrie laudativ despre cel notat, propunând chiar să fie decorat cu „*Steaua României în grad de cavalier*„, în cursul anului 1914.

În cursul anilor 1914, 1915 și 1916, până la intrarea țării în război, a continuat să comande Liceul militar din Iași, bucurându-se de aceleași aprecieri pozitive din partea colonelului A. Lupescu și a colonelului adjutant Toroceanu Radu, care, în funcția de Director superior al școlilor militare, au subliniat din nou calitățile sale, faptul că în 1915 a participat timp de 40 de zile la manevrele Regimentului Putna, în calitate de comandant al unității. Rezultatele activității sale în general, cele din perioada exercitării comenzii Regimentului Putna, l-au determinat pe colonelul adjutant R. Toroceanu să aprecieze că Ernest Broșteanu merita a avea comanda unui regiment și propunea înaintarea sa la excepțional în gradul de colonel.

Eroul de la Arabagi

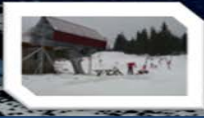
La intrarea României în Războiul de Întregire colonelul Ernest Broșteanu a fost numit comandant al Regimentului 53 Infanterie, constituit la mobilizare în garnizoana Iași, care făcea parte, împreună cu Regimentul 65 Infanterie Vaslui, din Brigada 38 Infanterie, comandată de către generalul Nicolae Rujinski, structură din compunerea Diviziei 8 infanterie. Conform planurilor inițiale de acoperire a frontierei, Brigada 38 infanterie, cu cele două regimente, a fost dislocată la Bacău în rezerva Armatei de „Nord”, comandată de către generalul Constantin Prezan, care, cu siguranță, îl cunoștea pe colonelul Ernest Broșteanu, ambii desfășurându-și activitatea în garnizoana Iași.

În contextul desfășurării nefavorabile a operațiilor militare pe frontul de sud, parte din forțele Diviziei 15 infanterie, aflată în rezerva Marelui Cartier General, fusese trimise la Turtucaia și căzuse în prizonierat, astfel că generalul Dumitru Iliescu, șeful Statului Major General al armatei, a ordonat ca Brigada 38 infanterie să fie transportată la nord de București pentru a intra în compunerea acestei mari unități, comandată de către generalul Eremia Grigorescu. Inițial Brigada 38 infanterie a fost trimisă în zona Oltenița, având majoritatea forțelor dispuse la Budești, unde trebuiau să primească o nouă misiune. Între timp, situația s-a agravat în Dobrogea, unde trupele române și ruse fusese respinse pe aliniamentul Rasova, Cobadin, Topraisar, astfel că în cadrul măsurilor de întărire a forțelor din Dobrogea, stabilite de către Statul Major General, s-a prevăzut și trimiterea Diviziei 15 infanterie care mai avea doar regimentele 80 și 25 infanterie, cărora li s-au adăugat cele două regimente ale Brigăzii 38 infanterie. Conform planurilor de transport pe calea ferată, în noaptea de 2-3/15-16 septembrie 1916 Regimentul 53 infanterie a ajuns la Cernavodă unde a debarcat, în timp ce Regimentul 65 infanterie a sosit la destinație a doua zi la ora 10.00. Trupele sosite în zona operațiilor militare au fost subordonate imediat Grupului „Socec”, care a dispus ca „*Escadronul ștafete, Regimentul 53 infanterie, un batalion din Regimentul 80 infanterie, Regimentul 25 artilerie, Compania pionieri, Secția telegrafie și Cartierul diviziei, să se pună în marș la ora 7 (3. IX.) spre Cochirleni, pentru a înlocui Divizia 9-a în sectorul Arabagii, Cocargea exclusiv.*”²⁰

Comanda acestor forțe a revenit generalului Nicolae Rujinski care, în ziua de 3/16 septembrie 1916, la ora 15.00 a primit ordin de la comandantul Diviziei 9 infanterie să atace forțele inamice care

²⁰ *România în Războiul Mondial, 1916-1919*, vol.I, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, București, 1934, p. 609

145 ani de la proclamarea Independenței României

pătrunseseră la aripa stângă a Diviziei 2-a și ocupat localitatea Abagi și înaintau în direcția Movila Săpata: „Atacați cu trei batalioane și toată artileria aceste forțe în spate. Infanteria să meargă cât mai curând la baionetă, pentru a avea rezultate rezeși, hotărâtoare, fără de care situația Diviziei 2-a ar fi periclitată. Un batalion rămâne pe loc ca rezerva mea generală la Ianaz Iuiuc, movila cota 164.”²¹

Modul de desfășurare a atacului este succint prezentat în lucrările de specialitate, din care redăm câteva aspecte: „La ora 16, Regimentul 53 infanterie a trecut prin Arabagii, a înaintat spre sud și atacând trupele inamice (Birigada Bode) ce se opriseră pe dealul Rabagi Ceair, le-a respins mult înapoi. Contraatacul viguros dat de Regimentul 53 infanterie a fost susținut de Regimentul 25 artilerie, care a ocupat poziție cu un divizion pe dealul Ciocanului și cu altul pe dealul Mamele. Prin contraatacul dat, aripa stângă a Diviziei 2-a a fost degajată, batalioanele II și III/53 au ocupat dealul Ciocanului iar Batalionul I/53 s-a organizat călare pe valea Arabagii, stabilind astfel legătura între aripile interioare ale diviziilor 2-a și 9-a infanterie. Peste noapte Regimentul 53 infanterie a rămas pe pozițiile ocupate. Regimentul 25 infanterie și-a adunat bateriile pe dealul Mamele. Regimentul 65 infanterie, nou sosit, a staționat în valea Uzum Ceair(5 km. Nord -est Mulciova).”²²

Pe timpul luptelor din după amiaza zilei de 3/16 septembrie 1916, colonelul Ernest Broșteanu a fost grav rănit, un glonț perforându-i plămânul, fiind evacuat inițial la ambulanța Diviziei 15 infanterie, apoi la un spital din Fetești, apoi în Iași la Spitalul Sfântu Spiridon.

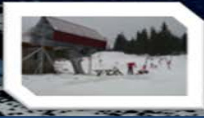
Pentru faptele sale de arme a fost propus și i s-a acordat prin Înalt Decret no. 2970 din 28 septembrie 1916 Ordinul „Mihai Vitezul” Clasa III-a, „Pentru că fiind trimis de comandantul Diviziei să degajeze în stânga Diviziei a II-a cu regimentul său a știut să înflăcăreze pe soldați în așa grad, că ei au pornit la atac cântând. A fost rănit în fruntea regimentului, în ziua de 3 septembrie 1916 în lupta de la sud de Arabagi-Dobrogea.”²³

Despre activitatea colonelului Ernest Broșteanu în Campania din anul 1916, până la scoaterea sa din luptă ca urmare răniilor grave suferite, generalul Nicolae Rujinski avea să scrie elogios în foaia calificativă pentru perioada 14/27 august-3/16 septembrie 1916: „L-am avut sub ordine ca colonel comandant al Regimentului 53 infanterie. S-a prezentat cu regimentul în zona Bacău, unde Brigada 38 avea ordin să se concentreze, în cele mai excelente condițiuni de echipare și moral. Primind ordin ca Brigada 38 ce era destinată ca rezervă a Armatei de „Nord,, să plece în Transilvania, Regimentul 53 comandat de colonelul Broșteanu, a executat marșul Bacău-Roznov în cele mai bune condiții. De aici, primind ordin a se transporta la Dunăre în regiunea Oltenița, a pus cea mai frumoasă inițiativă și energie pentru ca regimentul să se imbarce la timp. În zona Oltenița, abia ajuns la Galbeni, a ocupat cu regimentul său poziția ordonată de Divizia 10-a, dar abia instalați pe poziție, am primit ordin de a pleca în Dobrogea , constituind cu Brigada 28 Divizia 15 infanterie sub comanda domnului general Grigorescu. Ajunși la Cernavodă, abia debarcat, Regimentul 53, în ziua de 1 septembrie, s-a primit ordin de a ocupa înălțimile dintre Ghiol Bașa și Mulciova, cu centrul la Harabagi. În executarea acestei operațiuni, s-a primit ordin de la Divizia 15-a ca Regimentul 53 împreună cu un regiment de artilerie să atace inamicul care ataca Divizia 2-a. Ordinul dat de brigadă pentru Regimentul 53 a fost executat cu cel mai mare avânt de acest regiment. Sub un foc intens de artilerie regimentul a înaintat vitejește. Colonelul Broșteanu, în fruntea batalionului din cap, a trecut de Harabagi, a ajuns până la 100-200 m de tranșeea inamicului, când fiind grav rănit împreună cu adjutantul sau, a fost nevoie imperioasă de a se evacua. În această situație regimentul a început a șovăi, și a fost silit să se retragă la nord de Harabagi. Pilda frumoasă dată de colonelul Broșteanu prin avântul și curajul său , căzând rănit în primele linii, de unde conducea atacul, a avut o influență morală asupra întregului

²¹ Ibidem, p. 613

²² Ibidem, p. 614

²³ Ministerul de Război, *Anuarul ofițerilor și drapelelor Armatei Române cărora li s-au conferit ordinul „Mihai Viteazul”, Atelierele grafice „Socec & Co”, București, 1930, p.52*

regiment, căci în tot cursul campaniei, mai ales pe Oituz la Magyaros-Poiana Sărată, Hârja, etc., acest regiment s-a remarcat prin vitejie pentru care a fost decorat cu ordinul „Mihai Viteazul Cl. III-a. Deși l-am avut puțin timp în subordine, totuși a luat parte la acte ostășești importante, cu care ocazie l-am constatat ca un ofițer curajos, viteaz, plin de inițiativă și puternică încredere în el și regimentul său. Capabil sub toate raporturile atât în conducere cât și în organizare. Ofițer care va înainta excepțional.”²⁴

Operațiile militare ale Regimentului 53 infanterie în prima parte a Campaniei din anul 1916, au fost descrise cu un oarecare pitoresc de către Richard R. Tuffli, profesor din Iași, mobilizat și încadrat ca ofițer de rezervă comandant al Companiei 3 infanterie din acea unitate, care a evocat momentul actului eroic al colonelului Ernest Broșteanu, pe care soldații îl numeau „bădia Ernest,, la Arabagi: „Colonelul Broșteanu al nostru în fruntea batalioanelor atacând satul Arabagi, pe care îl ocupă în două rânduri, ca adevărat erou legendar, cade străpuns de gloanțe, împreună cu aghiotantul său Lt. Marțian. Locotenenții Strat, Fedeleş, Chirica, Mișcovici din Târgușorul Copoului, și alții, morți, răniți, sau dispăruți.”²⁵

Este descris și modul în care a fost practic salvat de la moarte comandantul Regimentului 53 infanterie: „Colonelul nostru, cu plămânul perforat de gloanțe, alături de Marțian aghiotantul său tot atât de grav rănit, se pierdeau pentru totdeauna, dacă sufletul soldatului ar fi fost absent. Nu brancardieri, căci aceia rămăseseră în urmă, ci soldați, pe paturi de arme, în plină grindină de gloanțe și ploaie de obuze, i-au transportat până la primul post de ajutor și acela la vre-o patru kilometri. La auzul acestor vești am căzut cu toții pe gânduri, jălind din tot sufletul pe acela care s'a dus dintre noi, așa cum proorocise Vițcu bobarul, la Budești.”²⁶ Vițcu bobarul, cum îl numeau camarazii săi de companie, pe numele său Vițcu Alexandru, din Andrieșeni, lângă Iași, era ghicitor în bobi de porumb, iar într-un moment de liniște în zona Budești, lângă Oltenița, prevăzu-se viitorul comandantului său: „Colonelul ne lasă, se duce dintre noi și încă repede de tot. Nu vedeți d-voastră bobul colonelului, ici coala, în colțul ăsta, cu colțul într-o parte de parcă-l duce; nu el se duce de bună voie.”²⁷

Situația colonelului Ernest Broșteanu era necunoscută soldaților din regiment, care începuseră să se obișnuiască cu „Colonelul Stoianovici, alt suflet mare de român, care deși împușcat în pulpa piciorului, învârtea, stând steag în spatele liniilor de trăgători, foiața cu tutun pe care bătaia vântului nu-i dădea răgaz ca să o termine.”²⁸ Între timp Vițcu bobarul fusese și el ucis în lupte de la Arabagi, în compania căpitanului Richard R. Tuffli rămânând singurul ghicitor în bobi, Bogonos, care, într-un răgaz între lupte, regretând moartea unora dintre camarazii săi, se confesa: „O viață întreagă v'ați bătut joc de mine și de Vițcu, dinpreună cu toți bobii noștri și cu toate tălmăcirile ce noi le făceam. Nu voiăți să ne dați nici o crezare și acum iată că vorbele noastre au fost adevărate și bietul Don Colonel s'a dus săracu dintre noi așa cum o spus-o Vițcu la Budești. Nu o avansat cum o tălmăcisem noi- ceea ce e mai rău e că ni la luat cu totul și mai bine decât am tolocăni cu toții așa de pomană, mai bine ia să ne închinăm cu toții și să-i zicem, D-zeu să'l ierte, că poate și noi mâine poimâne îl vom ajunge din urmă.”²⁹

Peste câteva zile la regiment a sosit o veste îmbucurătoare, colonelul Ernest Broșteanu, care fusese evacuat la un spital din Fetești, era în viață și în afara pericolului. Glonțul care îi perforase un plămân a ieșit din corp, ceea ce a fost un noroc. Când starea de sănătate a permis, la cererea sa a fost transportat la Iași, internat în spitalul Sfântu Spiridon, unde s-a bucurat de o îngrijire aparte, soția sa Olga fiindu-i de un ajutor real sub toate aspectele. La doar 50 de ani, cu un corp rezistent, colonelul Ernest Broșteanu și-a revenit în timp relativ scurt pentru acele vremuri.

²⁴ Ibidem, f. 84-85

²⁵ Richard R. Tuffli, *Ieșenii în luptă cu 53 infanterie în Dobrogea*, Cartea Românească SA, Cluj, f.a, p.61

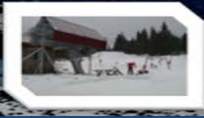
²⁶ Ibidem, p. 63

²⁷ Ibidem, p. 51

²⁸ Ibidem, p. 77

²⁹ Ibidem, p. 64, 65

145 ani de la proclamarea Independenței României

Situația în care s-a aflat colonelul Ernest Broșteanu la Iași, în perioada spitalizării și convalescenței, a constituit subiect pentru presa vremii, care i-a acordat o atenție deosebită, i-a premărit faptele eroice, fiind dat ca exemplu de dăruire și sacrificiu pe câmpul de luptă.

Un articol „*Ca în legende*...”, apărut în ziarul „Universul”, din 5/18 septembrie 1916, prezenta pentru prima oară ieșenilor, cu unele inexactități, fapta eroică a colonelului Ernest Broșteanu: „*După știrile ce avem din sursă sigură, colonelul Ernest Broșteanu în luptele din Dobrogea a dovedit un curaj și un dispreț de moarte, demn de eroii popoarelor antice și care au pus în admirație pe aliații noștri ruși cu care luptăm alături în Cadrilater. În adevăr, în ploaia de ghiulele, în fruntea regimentului, care cânta cu entuziasm războinicul nostru imn „La arme*...”, el s-a avântat în fața dușmanului, urmat de toți ai săi, cu un elan care era să-i coste viața, fiindcă din acest act de bravură s-a ales cu un glonte în braț în dreptul plămânului. Noi, care-l cunoaștem pe d. Colonel Broșteanu ca pe un viteaz militar și inimos român, ne-am așteptat totdeauna la acte de bravură de la el și-i dorim călduros să se îndrepte cât mai curând, pentru ca să fie cât mai de folos țării sale, care are dreptul să pună cele mai mari speranțe în el, după dovezile de curaj ce a dat până acum”.³⁰

Într-un alt articol apărut în ziarul „Adevărul”, „*Ieșenii pe câmpul de onoare- colonelul Broșteanu*...”, autorul aducea un elogiu celui aflat în acele zile în suferință: „*Îl știam și ne așteptam. Cunoașteam valoarea lui militară, cunoașteam sufletul lui de viteaz. La plecare s-a legat cu o făgăduință: vom face minuni-a spus colonelul Broșteanu. Și s-a ținut de cuvânt. În Dobrogea colonelul Broșteanu s-a pus în fruntea regimentului și a pornit la atac în cântece patriotice. Vitejii Regimentului 53 trăgeau și cântau sub ploaia de gloanțe. Eroismul lor a stârnit admirația comandanților ruși. Viteazul colonel este rănit, dar în afară de orice pericol. Mândri de vitejia ce a făcut să strălucească în luptele din Dobrogea, ieșenii trimit bravului colonel toată admirația lor și cele mai fierbinți urări pentru grabnică însănătoșire. Trăiască colonelul Broșteanu și regimentul lui de viteji*”.³¹

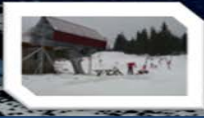
„*Un erou*...”, este un alt articol apărut în ziarul „Adevărul”, sub semnătura Nic., în care comandantul Regimentului 53 infanterie era elogiât în cuvinte dintre cele mai frumoase și mobilizatoare, necesare pentru acele vremuri și în situația când acțiunile armatei noastre luase un curs nefavorabil: „*Cu o adevărată fericire sufletească am citit cuvintele de laudă și glorie, adresate celui mai brav dintre bravi, colonelul Broșteanu. În fruntea vitezei sale armate, a părăsit Iașul, și tot așa s-a azvârlit în fața dușmanului, bravând gloanțele ce șuerau în jurul lui. A știut să pună în practică înaltele sale calități militare, dând totodată dovadă de mult curaj și sânge rece. Acum e întors, rănit de un glonte dușman. Dar acest glonte n-a făcut decât să-i mărească și mai mult dorul de luptă pentru îndeplinirea idealului nostru. Îl revăd parcă în mijlocul nostru, vorbindu-ne cu atâta foc și entuziasm de scumpii lui soldați care vor minuna lumea prin faptele lor de vitejie și bărbăție. Și așa a fost, căci sub ploaia de gloanțe a plecat cu soldații lui în cântece patriotice, stârnind admirația tuturor. Dea domnul ca viteazul colonel să se îndrepte cât de curând ca să plece din nou acolo unde îl așteaptă gloria și mărirea, pentru ca apoi, învingător, să străbată iarăși, în fruntea vitejei sale armate străzile orașului nostru, dar nu într-o noapte tristă întunecată, ci într-o frumoasă amiază scaldată în lumina soarelui, care și el, împreună cu noi, îl va aclama. Da, se va întoarce aducându-ne victorie șo o Românie Mare și atunci vom ști să-i răsplătim prin urale și flori, bravura și izbânda lui mare*...”³²

În acele zile tragice ale războiului, chiar și revist umoristică „Furnica”, în numărul său din 26 septembrie/9 octombrie 1916, în stilu-i caracteristic, sub semnătura lui Jorj Delamizil, dedica câteva rânduri colonelului Ernest Broșteanu și dramei sale: „*Dintre episoadele vitejești comunicate presei de către Marele Cartier General al armatelor noastre, două stârnesc deosebite admirația obștească: isprăvile*

³⁰ ANIC, fond Personal: general Ernest Broșteanu, dosar nr. 1, f. 23

³¹ Ibidem

³² Ibidem, f. 20

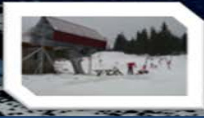

coloneilor Băltăreț și Broșteanu. Cel dintâi, în fruntea regimentului său, a trecut în Ardeal apa Oltului care era acolo de o adâncime până la gât, într-un avânt irezistibil, sfărâmându-l pe dușmanul austro0-maghiar de pe țăramul celălalt, dar a plătit cu jertfa vieții sublimul său curaj. Al doilea, colonelul Broșteanu, în Dobrogea, s-a repezit deasemeni în capul trupelor sale și împreună cu ele cântând în cor imnul „La arme,, s-a năpustit ca untrăznet asupra vrăjmașului turco-bulgaro-nemți. Colonelul Broșteanu, mai norocos decât în veci neuitatul său camarad Băltăreț, s-a ales numai cu o rană destul de gravă azi aflăm cu bucurie că merge spre vindecare. Cu astfel de ofișeri, biruința dreptei noastre cauze este asigurată. Și dacă spurcații noștri inamici au rânjit o clipă de sinistră satisfacție doborând un falnic comandant ca acela ce a fost Băltăreț, să tremure pe viitor. Parodiind o veche zicătoare românească aruncăm desfiderea noastră: Nu mai este Băltăreț, dar în oștirea noastră Broșteni sunt destui”.³³

În ziarul „Adevărul,, care apărea la Iași, în numărul din 3/16 octombrie 1916, sub semnătura lui Emil D. Fagure, pseudonimul lui Samuel Honigman, a fost publicat articolul „După o vizită la colonelul Broșteanu,, în care se prezenta, în condițiile instituirii cenzurei dar și cu o tentă educativă, situația celui care era în atenția unei părți a populației, după aducerea la Spitalul Sf. Spiridon și aflarea faptelor sale: „Iașii care a fost considerat ca un centru de dispută în jurul marelui probleme a orientării noastre politice, a dat repede măsura patriotismului și vitejiei moldovenești de îndată ce am trecut la acțiunea militară. Creerul acesta al țării a renunțat la orice speculațiuni intelectuale din momentul în care a fost vorba de afirmarea unității de acțiune a României. Vechea vitejie moldovenească, spiritul de jertfă comună pe altarul unei mai mari Români, au cotropit toate sufletele și, ca și cum s-ar fi voit să arate că sunt cei dintâi la fapte, moldovenii Regimentului 53 de infanterie au ținut să înscrie în analele războiului nostru național una din acele fapte de arme care sintetizează spiritul unei întregi regiuni.

Într-una din sălile vastului spital al Eforiei Sf. Spiridon din Iași, luptă și azi cu un glonte în plămân și alte două în braț și coastă un brav un brav locotenent-M. (Marțian n.n), din regimentul pe care colonelul Broșteanu l-a acoperit pentru vecie de o glorie fără seamăn, ducându-l în cântece la asalt. Oprit să vorbească, deoarece gloanțele nu s-a decis ca să-și părăsească locul, neastâmpăratul ofițer, după ce mi-a strâns mânacu înfrigurare, spunându-mi două-trei cuvinte, dar mai cu seamă din privirea-i iluminată dată de fericirea izbânzei, ce a fost pentru amată fapta colonelului Broșteanu, a ținut să-mi dea și următoarele rânduri ale unui martor ocular: În dimineața zilei de 3 septembrie, regimentul de infanterie trebuind să înainteze spre frontul de luptă a executat un marș până la ora 2 p.m., când un ordin extra urgent îi grăbi mersul având să se găsească în cel mai scurt timp în satul ...spre a salva o divizie a noastră înconjurată de inamic. Într-o goană nebună spre obiectiv, sub ploaia de obuze a dușmanului, în perfectă ordine totuși, regimentul, având mereu în fruntea lui pe comandantul său, colonelul Broșteanu, ajunsese în saul de destinație...pe care inamicul tocmai îl părăsise, reușind a încercui o parte din trupele noastre, tăindu-le aproape retragerea. Cu un entuziasm exaltat, în chip de nedescris prin atitudinea și exemplul colonelului Broșteanu, am sărit în spatele inamicului, care trebuind să ne facă față, fu nevoit să lase din ghearele sale prada ce apucase. Armata noastră astfel degajată s-a putut retrage în liniște numai grație felului de a conduce al comandntului colonel Broșteanu, disprețului său de moarte cu totul supra natural și puterii sale de a surestiona trupa și ofițerii, iar din 3 septembrie aripa dreaptă inamică nu numai că nu a mai putut înainta, dar asalturile succesive repetate în zilele următoare au făcut ca inamicul să-și retragă frontul cu mai mulți km.

Sâmbătă 17 septembrie, pe un soare cum îl întâlnim numai în melancolia zilelor de toamnă ale Iașilor, colonelul Broșteanu a părăsit spitalul Sf. Spiridon, întovărășit de devotata sa soție, care a stat tot timpul la căpătâiul său, și s-a dus să-și termine coalescența în căsuța sa, înconjurată de grădini și vie, din

str. Buzdugan 8. Hemoragia ce se declarase la pătrunderea glonțului în plămân, i-a dat o paloare pe care repaosul, aerul și buna îngrijire c nu-i va lipsi, o vor gonî cât mai curând. Norocul viteazului colonel și fericirea țării și a lor săi a fost că glonteledușmanului lovindu-l drept în piept, i-a perforat plămânul ieșind prin spate. Repeziciunea cu care a străpuns plămânul nu i-a dat răgaz să atace vasele sanguine mai esențiale. Să sperăm că o convalescență bine supravegheată și ferită de orice imprudență va restabili definitiv pe acest prețios ostaș.

L-am vizitat pe colonelul Broșteanu, în care am recunoscut un bun și vechi prieten al fratelui meu și în care nu am putut descoperi nimic din emfaza unui erou al zilei. E din rasa vitejilor a căror glorie trăiește ceva mai mult decât o zi. Niciun fel de poză, niciun cuvânt mare, nicio înclinare romantică de a explica fapta sa. O modestie înăscută, o sobrietate firească, dar o convingere și un sentiment de datorie nebiruite sau desprins din aceste vorbe: Trebuia să o fac, altfel eram pierdut și regimentul nostru se acoperea de rușine.

Atâta...și a făcut-o, fără să se întrebe de prețul ce va plăti! A făcut-o și a salvat viața a treizeci de mii de oameni și onoarea drapelului.

În ochii lui citești un singur lucru: mâine, la același post, în aceeași împrejurare, nu ar șovăi o clipă să facă iarăși ceea ce a făcut ...E din acei cari au intr-înșii fericirea supremă de a nu se întreba ce pot pierde ei când știu ce poate câștiga țara lor”.³⁴

Externarea colonelului Ernest Broșteanu nu a însemnat și rezolvarea definitivă a situației sale medicale. Un alt ziar care apărea la Iași scria că doctorii Vasile Negel și Flor i-au extras în ziua de 3 octombrie 900 de grame de lichid din plămâni, spunându-i-se că: „Nădejdea care i s-a dat că după o lună de zile se va putea întoarce la război nu va putea să devie o realitate, din cauză că fără să fie în pericol, bravul între bravi colonei este pus în imposibilitate pentru o bună bucată de vreme de a intra în coalescență deși e foarte impancietntat de a se reântoarce pe front. Dovada de curaj pe care a făcut-o colonelul Broșteanu, îl pun la adăpostul oricărui bănueli. Noi îi dorim din suflet cea mai grabnică și deplină însănătoșire”.³⁵

Ieșenii l-au considerat pe Ernest Broșteanu ca un concetățean al lor, locuia pe strada Buzdugan nr. 8 (în prezent Garabet Ibrăileanu), astfel că un comitet de inițiativă, având ca principal animator pe profesorul I. Paul, a hotărât să strângă fonduri pentru o sabie de onoare care să-i fie oferită.

Luând la cunoștință despre această inițiativă, la 22 septembrie/5 octombrie 1916 colonelul Ernest Broșteanu a adresat o scrisoare prietenilor săi, publicată în presa ieșeană, în care arăta: „Fiindcă cred, că 2200 lei (din care 200 pentru diferite corespondențe) vor fi absolut de ajuns pentru sabia de onoare ce iubiții mei concetățeni ieșeni s-au hotărât a-mi oferi și, pentru care le sunt adânc recunoscător, angajându-mă a le dovedi din nou, pe câmpul de luptă, că merit dragostea, entuziasmul și admirația cu care m-au copleșit, îmi permit să fac următoarea propunere: suma ce trece peste 2200 lei, să se împartă în două părți egale, una să se dea Spitalului Sf. Spiridon, de sub direcția d-lui profes. Dr. Tănăsescu și d-nei Pennescu, ca un omagiu și recunoștință pentru excelentele îngrijiri ce mi-au dat cât am stat în acel spital; alta Spitalului Societății Femeilor Române Ortodoxe din strada Carp, unde în limitele posibilului nevasta mea și-a oferit serviciile ei. Aceste sume să fie întrebuințate pentru îmbunătățirea traiului soldaților răniți din cele două spitale, cumpărându-le în special fructe, tutun, vin sau orice ar crede nimerit administrațiile respective. Aș fi fericit dacă ați binevoi să acceptați propunerea mea, dând astfel o întrebuințare destul de generoasă unei părți din suma ce mult iubiții mei ieșeni au binevoit a întrebuința pentru măgulirea mea sufletească.

³⁴ ANNIC, *fond General Ernest Broșteanu*, dosar nr. 1, f. 22

³⁵ Ibidem

145 ani de la proclamarea Independenței României

Mulțumesc recunoscător tuturor contribuabililor, iar vouă, comitetului de inițiativă, bunii mei prieteni, vă mulțumesc călduros și vă îmbrățișz cu toată dragostea”.³⁶

Luând act de dorința colonelului Ernest Broșteanu, la 27 septembrie/10 octombrie 1916, profesorul I. Paul i-a adresat o scrisoare unei persoane importante aflate la București, căreia i s-a adresat cu „Iubite Domnule Crăciun,, în care arăta: „Vei fi aflat din gazete că cetățenii Iașului vor să dăruiască colonelului Ernest Broșteanu, comandantul Regimentului 53, o sabie de onoare, pentru actul de eroism de la 3 septembrie în lupta de la Arabagi în Dobrogea, cunoscut și admirat de toată țara. Spre acest scop ne-am constituit un comitet compus din prietenii Ioan V. Praja, Em. Severin, R. Sutru și eu, și am adunat în 10 zile suma de 5000 lei. Colonelul Broșteanu și-a exprimat dorința ca măcar o parte din suma adunată să o dăm la două spitale de răniți de aici și astfel am hotărât să dăm 2000 franci spitalelor în numele lui și cu 3000 franci să-i facem o sabie de onoare. De altfel, zilnic se subscriu noi sume. Noi comitetul, am voi acum imediat să comandăm sabia, dar nu știm unde și cum, nici informații de aici nu putem avea. Iată ce ne-am gândit. Știm pozitiv, că șeful nostru prea iubit Filipescuare multă dragoste și stimă și prețuire pentru fapta eroică a colonelului Broșteanu. Mai știm că dumnealui se pricepe în materie de arme și are relații de prietenie cu ambasadorul și cu atașatul militar al Franței și credem că ne va da bucuros un sfat și o mână de ajutor. Ne-am fi adresat de-a dreptul domnului Filipescu, dar îl știm ocupat și de aceea te rugăm pe d-ta să-i comunici rugămintea noastră și să ne răspunzi cât mai grabnic rezultatul. Știm că la noi în țară, acum mai ales, nu se poate face o asemenea sabie și de aceea credem că va fi bine să o comandăm la Paris prin D-ta, credem că ar putea dl. Filipescu să ceară informație de la ambasada franceză despre o firmă care s-ar însărcina cu confecționarea sabiei și totodată ar putea să obțină favorul ca corespondența noastră cu firma să fie făcută prin curierul ambasadei, pentru ca să nu se prea întârzie. Colonelul Broșteanu cel mult peste o lună se întoarce pe front voinic și sănătos și temerar cum e, Dumnezeu îi știe numărul zilelor și noi am dori să se poată bucura de darul nostru cât mai curând. Aceaste e cauza grabei noastre. Ori poate s-ar putea comanda sabia prin ambasada noastră la Paris. Și în acest caz noi nu ne putem adresa de-a dreptul ambasadorului nostru, care nu ne cunoaște și tot în domnul Filipescu avem toată nădejdea, că va interveni pentru noi. În tot cazul sfatul și ajutorul d-lui Filipescu e singura noastră nădejde. De aceea te rugăm să comunici rugămintea noastră iubitului nostru șef, pentru care și colonelul Broșteanu are o adevărată adorație și să ne răspunzi imediat ce avem de făcut. Sabia poate să coste 3000 franci, ceva mai puțin sau mai mult n-are a face. Firma să ne dea o schiță, ori poate e de ajuns să o dea ambasadorului nostru. Noi am dori să aibă pe mâner o gravură alegorică și dacă e posibil câteva pietre prețioase, pe lamă sau pe mâner o inscripție cu locul și data luptei. Materialul lamei și a tecei și a mânerului am dori să-l știm. Noi n-avem idee cum poate să fie-toate acestea numai de la competența d-lui Filipescu le nădăjduim. Noi atâta știm, că am dori să-i dăm amicului Broșteanu o amintire cât mai vrednică de bărbăția și eroismul faptei sale, ceea ce credem că e și dorința iubitului nostru șef. Broșteanu a fost rănit de un glonte de pușcă, nu mitralieră în partea stângă a toracelui. A pătruns glonte de mijlocul pieptului de sus și cum mergea alergând înainte la atac, a pătruns plămânul stâng (nu departe de inimă) și a ieșit la spate jos pe lângă coasta ultimă, străbătând plămânul în lung. Numai constituției lui de fier se datorește că a scăpat cu viață. E în afară de orice pericol, își face convalescența în familie și dorește să se întoarcă cât mai curând la luptă. Iașul i se închină ca unui viteaz legendar. Prin vitejia lui a scăpat o divizie de a fi înconjurată de dușman. Aștept răspunsul D-tale cât mai curând, multe salutări și D-zeu să ne izbăvească îndestul.

Devotat I. Paul. Strada Asache 7, Iași”.³⁷

Din conținutul scrisorii se poate deduce că cei din comitetul de inițiativă erau membrii ai Partidului Conservator, care au apelat la unul dintre cei mai marcanți lideri-Nicolae Filipescu. Demersul

³⁶ ANIC, fond general Ernest Broșteanu, dosar nr. 1, f. 23

³⁷ Biblioteca Muzeului Militar Central, cota S. 450.

145 ani de la proclamarea Independenței României

ieșenilor a fost zădarnic, în condițiile în care, la 29 septembrie/12 octombrie 1916, înfocatul politician, care militase pentru intrarea țării în război, a decedat din cauza cunoscutelor sale afecțiuni cardiace și renale. Din scrisoare aflăm însă date mai exacte privind rana colonelului Ernest Broșteanu, mai ales condițiile în care a fost lovit de glonte tras de către inamic.

Așa cum se întâmplă de regulă, entuziasmul presei și al opiniei publice în legătură cu faptele de arme ale colonelului Ernest Broșteanu, ca de altfel și a altor ieșeni, a scăzut treptat. Numărul eroilor și a faptelor de eroism erau la ordinea zilei, iar înfrângerile armatei noastre pe front devin îngrijorătoare, astfel că preocupările majore devin cu totul altele. Încet, încet, ieșenii au început să simtă efectele războiului, spitalele sunt din ce în ce mai mult ocupate cu răniți și bolnavi evacuați în Moldova, măsurile de austeritate devin din ce în ce mai evidente și greu de suportat, viața patriarhală a orașului devine agitată, îngrijorător de agitată, mai ales odată cu sosirea refugiaților și a evacuaților din teritoriul ocupat de către inamic.

În acele condiții, viața colonelului Ernest Broșteanu a intrat într-un anonimat, astfel că nu cunoaștem cum a decurs viața sa în lunile octombrie, noiembrie și decembrie 1916.

Regimentul pe care îl comandase a continuat să lupte în Dobrogea până spre sfârșitul lunii septembrie, când, pe fondul situației critice din Carpații Orientali, Divizia 15 infanterie a fost transportată pe calea ferată spre Valea Oituzului, acolo unde Divizia 2 cavalerie rezista cu greu atacurilor inamicului.

La 29 septembrie/12 octombrie, Brigada 38 infanterie, în cadrul căreia continua să se afle Regimentul 53 infanterie, a preluat fișa de apărare a Diviziei 2 cavalerie, astfel că din acea zi, până spre sfârșitul anului 1916, unitatea colonelului Ernest Broșteanu a fost angajată în lupte de intensitate diferită, despre care cel aflat în coalescență lua la cunoștință din comunicatele oficiale apărute în presă, destul de sărace în informații, din motive lesne de înțeles în timp de război.